

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΑΠΟΜΑΧΟΣ,

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΔ'. (ΑΘΗΝΗΣΙ, 15 Ιουνίου 1860.) ΑΡΙΘ. 14.

Ο Συνταγματάρχης Γ. Καραϊσάκ

Πρὸς τὸν Κ. Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν

Ὑπουργούντος τοῦ ὑποστρατήγου Κ. Βλαχοπούλου, μοι ἐδόθη ἡ ἀδεια διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 993 τῆς 29 Ἰανουαρίου 1843 διαταγῆς του ἵνα υποβάλω τὰς περὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ιδέας μου. Ἐνῶ δὲ εἶχον ἑτοιμον τὸ ἔργον τοῦτο, ἔκρινα περιττὸν νὰ τὸ υποβάλω ἕνεκα τῶν ληφθέντων αἰφνης οἰκονομικῶν μέτρων, σκοπὸν ἐχόντων τὴν ἐλάττωσιν τοῦ στοχοῦ.

Ἐκτοτε μ' ἔδλον ὅτι αἱ περιστάσεις δὲν ἦσαν αἱ αὐταὶ ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἐποψίν, δὲν ἔκρινα τὸν καιρὸν ἀρμόδιον ἵνα θέσω ὑπ' ὄψιν τοῦ Ὑπουργείου τὰς ιδέας μου ταύτας· ἤδη ὑποβάλλω αὐτάς, φρονῶν ὅτι θέλουν τύχει τῆς προσοχῆς τοῦ διέποντος σήμερον τὸν στρατὸν ὑπουργοῦ, ἀντὶ τοῦ νὰ φανῶσιν ἀνάξια συζητήσεως, ὡς ἐφάνη τὸ 1838 εἰς τὸν τότε ὑπουργὸν ὁ μετασχηματισμὸς τῆς ἐνδυμασίας κατὰ τὸν παραδεχθέντα ἤδη ἀπὸ τοῦ 1853 τρόπον, ἤτοι μετὰ 15 ἔτη, καὶ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ξίφους.

Δὲν ἔχω ποσῶς τὴν οἴησιν ὅτι τὸ σχέδιόν μου εἶναι ἐντελές, φρονῶ μάλιστα ὅτι ὁ μεσολαβήσας ἀπὸ τοῦ 1843 χρόνος ἀπαιτεῖ τροποποιήσιν τινὰ αὐτοῦ υποβαλλομένου ὡς εἶχεν.

Ἐν Πειραιεὶ τῆν 20 Ἰουνίου 1859.

Σχέδιον Στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ, συντάταχθέν
ἀδεία Ὑπουργικῆς διαταγῆς ὑπ' ἀριθ. 993 τῆς 29
Ἰανουαρίου 1843

Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος στρατὸν οὐχὶ κατὰ τὴν παραδεδεγμένην εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ πολὺ ἀνώτερον, εἶναι ἀναμφισβήτητος. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐπιβάλλουσιν ἡ ἐκτεταμένη καὶ ἀναπεπταμένη ὀροθετικὴ γραμμὴ, ἡ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ κτᾶστασις τῶν γειτόνων του.

Τῶν τριῶν εὐεργετιδίων Δυνάμεων ἡ προστασία καὶ ἡ πρὸς τὴν εἰρήνην γενικὴ τάσις καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης ἐγγυῶνται μὲν σήμερον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος τὴν αὐτονομίαν του, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι περιστατικὸν τι δὲν θέλει μεταβάλλει τὴν πρὸς τὴν εἰρήνην τάσιν εἰς πνεῦμα φιλοπόλεμον, καὶ δὲν θέλει ἐμπλέξει εἰς περισπασμοὺς πολέμου μεταξὺ των αὐτὰς τὰς ἐγγυουμένας σήμερον τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν Δυνάμεις; Πῶς δύναται τότε νὰ προλάβουν μίαν αἰφνίδιον εἰσβολὴν; Διὰ τοῦ φόβου, θέλουν ἴσως ἀπαντήσῃ, τοῦ ὅτι ἤθελε τιμωρηθῆ αὐστηρῶς ἡ τοιαύτη κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπίθεσις. Ἄλλ' ἡ ἱστορία ἀρκούντως μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κράτους τούτου ὀλίγον προσέχει εἰς τὰς συνεπείας τῶν τοιούτων πράξεων· καὶ ἂν ὑποθέσωμεν αὐτὴν σωφρονισθεῖσαν ἤδη ἐκ τῶν παθημάτων της, ἔχομεν λόγους ἰσχυροὺς ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς ἐξουσίας της ἐπὶ τῶν ὁμόρων λαῶν της, καὶ νὰ ὑποπτεύωμεν τοῦλάχιστον τὴν ἄνευ συνκινέσεως αὐτῆς ἐπιδρομὴν αὐτῶν πρὸς λεπλάσιαν.

Ὁφείλομεν ὅθεν νὰ μὴ ἐπιναπυώμεθα εἰς τὰς τοιαύτας διαβεβαιώσεις, ἀλλὰ νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν. Ἡ σημερινὴ ὅμως οἰκονομικὴ κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἔχωμεν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀλόγονον πρὸς τὴν γεωγραφικὴν

θέσιν τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ ὁ πληθυσμὸς. Αἱ περιστάσεις αὐται, ὡς καὶ ἄλλαι τὰς ὁποίας κατόπιν θέλω ἀναφέρει, οὔσαι μοναδικαί εἰς τὸν τόπον τοῦτον μᾶς ἀναγκάζουν νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν κατ' ἔχνος τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ Κράτους τὸν στρατιωτικὸν ὀργανισμόν, ἀλλὰ νὰ ἐπιφέρωμεν καταλλήλους τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς κατὰ τὴν γνώμην μου.

Α'. Θητεία διετής, καὶ ὑπὸ ὄρους τινὰς μονοετής.

Β'. Κατάργησις τῆς ἀντικταστάσεως.

Γ'. Σύστασις ἐφεδρείας.

Δ'. Συγκροτήσις στρατοπέδων γυμναστικῶν.

Ε'. Μετασχηματισμὸς καὶ τροποποιήσις τῆς ἐνδυμασίας, τῆς ἀποσκευῆς καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ.

ΣΤ'. Ἀπλοποιήσις τῶν γυμνασίων.

Α'. Ἡ βραχύτης τῆς θητείας σκοπὸν ἔχει νὰ μετριάσῃ τὴν δυστρέσκειαν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἕκαστος πολίτης ὅτε διὰ τῆς κληρώσεως ὑποχρεῖται νὰ καταταχθῇ εἰς τὸν στρατὸν, διότι εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται εὐχαρίστως ἀπὸ τῆς πατρικῆς του ἐστίας, ὅταν δὲν ἐπίκηται κίνδυνος διὰ τὴν πατρίδα του, νὰ μὴ παραιτῆ τὰς ἐκνηπιότητος ἐξεις του, διὰ νὰ ζήσῃ ζωὴν ὑποκειμένην εἰς αὐστηροὺς κανόνας καὶ εἰς νόμους δρακοντεῖους μακρὰν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Ὁ δὲ Ἕλλην κληροῦχος αἰσθάνεται πολὺ περισσοτέραν ἀντιπάθειαν παρὰ τὸν Εὐρωπαῖον, διότι καὶ τὰ αἷτια εἶναι περισσότερα.

Πρῶτον, ὁ πρόσφατος ἀγὼν τῆς αὐτονομίας, ἐπιχειρησθεὶς διὰ τοῦ ἀτάκτου συστήματος καὶ περαιωθεὶς τρόπον τινα δι' αὐτοῦ, ἄφησε δυστυχῶς τὴν πρόληψιν ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἱκανὸν ὄχι μόνον ν' ἀσφαλίσῃ τὸ Κράτος ἐναντίον πάσης ἐπιδρομῆς, ἀλλ' ἐν περιπτώσει καὶ νὰ τὸ μεγαλύνῃ. Τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀμάθεια συνετέλεσαν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς προλήψεως ταύτης. Προκατελιγμένος ὅθεν ὁ Ἕλλην κατὰ τοῦ κανονικοῦ συστήματος δυσανασχετεῖ καὶ δυσαρεεῖται περισ-

σότερον παρὰ τὸν Εὐρωπαϊὸν διὰ τὴν κατάταξιν του, φρονῶν μάλιστα ὅτι ὑποβάλλεται εἰς τοὺς αὐστηροὺς κανόνας τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς ὑπηρεσίας μετὰ ζημίαν τῆς ἀσφαλείας τῆς πατρίδος του.

Δεύτερον, ἡ στρατιωτικὴ Εὐρωπαϊκὴ ἐνδυμασία οὕσα ἀσυμβίβαστος μετὰ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς ἔξεις τοῦ Ἑλληνοῦ δὲν τὸν εὐχαριστεῖ. Ἔνεκα τούτων ἀποφεύγει διὰ παντὸς τρόπον τὴν κατάταξιν, καὶ προκρίνει νὰ δαπανήσῃ μέγα μέρος τῆς περιουσίας του καὶ ὀλόκληρον αὐτὴν διὰ νὰ ἀντικατασταθῇ.

Διὰ τῆς κατὰ τὸ ἡμισυ ἄρα τοῦ χρόνου ἐλαττώσεως τῆς θητείας ὁ κληροῦχος δὲν θέλει ἔχει τὴν αὐτὴν ἀποστροφὴν διὰ τὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποῖαν ἡ κατάργησις τῆς ἀντικαταστάσεως ἤθελε καταστήσει ἐπαχθεστέραν, καὶ ἤθελε παρεμβάλλει μεγαλύτερα προσκόμματα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ περὶ στρατολογίας νόμου. Διὰ τῶν δύο δὲ τούτων τροποποιήσεων θέλει ἀποκτήσῃ ὁ στρατὸς ὑπαξιωματικούς πρώτον, καὶ ἀξιωματικούς μετὰ ταῦτα κατόχους καὶ γραμμάτων καὶ ποικίλων γνώσεων, θέλουσι ὑψώσει διὰ τοῦτο τὴν ὑπόληψιν τοῦ στρατοῦ, καὶ εὐκολύνει ἔτι μᾶλλον τὴν κατάταξιν, θέλουσι διαδώσει ταχύτατα τὴν στρατιωτικὴν τέχνην εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἀποδίδουσι εἰς τὰς ἐστίαις των ἀριθμὸν ἀνδρῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὸν στρατὸν πολλοτάτων ἐκείνου, τὸν ὅποιον δίδει ὁ σημερινὸς ὀργανισμὸς, καὶ θέλουσι προετοιμάσει τὸν τόπον διὰ τὴν ταχεῖαν σύστασιν τῆς Ἐθνοφυλακῆς.

Β'. Κατάργησις ἀντικαταστάσεως. Δὲν μὲ λανθάνει βέβαια ὅτι καὶ εἰς τὴν Εὐρώπῃν στρατοὶ ἀριστα ὀργανισμένον συμπληροῦνται διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως, ἀλλὰ

Πρώτον, εἰς ἰκανὸν ἀριθμὸν ἐθελοντῶν, ὅστις εἰς τὴν Γαλλίαν ἀναβαίνει καὶ μέχρι τοῦ πέμπτου τῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ τῆς, συγκερᾶ τρόπον τινὰ τὴν κακόχυμον αὐτὴν σύνθεσιν.

Δεύτερον, μεταξὺ τῶν ἀντικαταστατῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκεί-

πάρχει ἀτυχῶς οὐχὶ μικρὰ διαφορὰ ὡς πρὸς τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν ἰκανότητα. Καθότι εἰς τὰ μεγάλα Κράτη ὅπου τὸ Στρατιωτικὸν στάδιον εἶναι εὐρὺ, ἔχει ἐνδοξον μέλλον, ὅπου ὁ στρατὸς ἀπολαμβάνει τὴν πρέπουσαν ὑπόληψιν, τὴν ἐθνικὴν συμπάθειαν, καὶ ἔνεκα τούτου συμπληροῦται, ὡς προείπον, κατὰ τὸ πέμπτον ἐξ ἐθελοντῶν, ὅπου οἱ ἀντικαταστάται εἶναι ὄλοι ἰθαγενεῖς, ἡ δὲ διαγωγή των γίνεται εὐκόλως γνωστὴ, δὲν ἀπατάται τις ἐάν ὑποθέσῃ ὡς βέβαιον ὅτι οἱ περισσότεροι τούτων κατατάττονται δι' ἔλλειψιν ἐργασίας, ἢ ἀπὸ ὀρεξιν τοῦ νὰ ὑπηρετήσωσι στρατιωτικῶς καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἐπιτύχωσι τύχης καλλιτέρας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως, ὅπου τὸ στρατιωτικὸν στάδιον δὲν παρέχει πρὸς τὸ παρὸν μεγάλας ἐλπίδας προόδου, ὅπου δι' ὅσας προεξηγήσαμεν αἰτίας δὲν ἀπέκτησεν ἔτι ὁ τακτικὸς στρατὸς τὴν ἀπαιτουμένην ὑπόληψιν, τὴν ἐθνικὴν συμπάθειαν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐθελοντῶν διὰ ταῦτα δὲν ἀποτελεῖ οὔτε τὸ πεντηκοστὸν τοῦ στρατοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἔλλειψις ἐργασίας, ἀλλὰ τὸ ἄντικειν ἔλλειψις ἑραχιδόνων, αἱ δὲ δημοτικαὶ ἀρχαὶ πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀντικαταστάσεως χορηγοῦν εἰς τὸν τυχόντα πιστοποιητικὰ διαγωγῆς ἀμέμπτου, καὶ καταγράφου εἰς τὸν κατάλογον τῶν δημοτῶν των καὶ τοὺς μόλις ἐξερχομένους ἐκ τῶν λοιμοκαθαρτηρίων ἀλλοδαπεῖς, ποῖοι ἄλλοι εἶναι πιθανόν νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν στρατὸν εἴμῃ οἱ ἀποστρεφόμενοι τὴν ἐργασίαν, προσφέροντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς πλειοδοτοῦντας κληροῦχοις; Ὑπάρχουν ἀναντιβρότως ἐξαιρέσεις, κατατάττονται ὡς ἀντικαταστάται τινές, οἱ ὅποιοι, ἔχοντες ἰκανότητα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διατρέξουν τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, προκρίνουσι νὰ ὀφελῆθουν καὶ χρηματικῶς, μὴ ὑπαρχούσης μάλιστα προτιμήσεως τινὸς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἐθελοντῶν, οἱ τοιοῦτοι ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς προαγωγῆς ὑπηρετοῦν μετὰ ζῆλον καὶ διάγουν ἀμέμπτως, ἀλλ' ἀτυχῶς ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι μικρὸς.

Τρίτον, καὶ μεταξὺ τῶν κληροῦχων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκεί-

νων τῆς Εὐρώπης ἢ διαφορὰ δὲν εἶναι μικροῦ λόγου ἀξία, ἢ μάθησις οὕσα κοινότερα εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκτείνεται κατὰ τινα βαθμὸν καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης κλάσεως τῶν κατοίκων, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχονται οἱ περισσότεροι κληροῦχοι· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι οὗτοι εἶναι σχεδὸν ὅλοι ἀναγράφητοι. Συμπεραίνεται ὁθεν ὅτι ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἀτυχοῦς συνθέσεως τοῦ στρατοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ περιλαμβανῆ οὗτος τὰ ἀναγκαιότερα στοιχεῖα τοῦ καλοῦ ὀργανισμοῦ.

Τέταρτον, ἡ ἀντικατάστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχει καὶ τὸ μέγα ἐλάττωμα τοῦ νὰ βραδύνῃ παρὰ πολὺ τὴν διάδοσιν τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, διότι σπανίως οἱ ἀντικαταστάται ἀπομακρύνονται ἐκ τοῦ στρατοῦ, ἐπανερχόμενοι εἰς τοὺς δήμους τῶν, μάλιστα ἐὰν δὲν ᾔναι ἰθαγενεῖς, ἀλλὰ πάντοτε ἀνανεοῦν τὴν θητεῖαν τῶν δι' ἀντικαταστάσεως. Καὶ ὅμως κἀνὲν ἄλλο Κράτος δὲν ἔχει τοσαύτην ἀνάγκην τῆς διαδόσεως τῆς στρατιωτικῆς τέχνης ὅσῃν τὸ Ἑλληνικόν, διότι, ὡς προεῖπον, κἀνὲν ἄλλο δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν δυσχερῆ θέσιν τοῦ νὰ ἔχῃ χρεῖαν στρατιωτικῆς δυνάμεως ἀνωτέραν παρ' ὅσῃν ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις αὐτοῦ καὶ ὁ πληθυσμὸς του ἐπιτρέπουν. Ἀλλ' ἡ κατάργησις τῆς ἀντικαταστάσεως ἀπαιτεῖ τὴν ἐλάττωσιν τῆς θητείας, ἢ τις καὶ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις εἶναι ἀναγκαῖα.

Θέλουν ἴσως ἀντιτάξαι τινὲς εἰς τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα τῆς βραχυχρονίου θητείας τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ χρόνου διὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν. Πρόλαμβάνω ὅθεν νὰ ἀπαντήσω ὅτι εἶναι ἰκανὴ ἡ διετής θητεία διὰ νὰ ἐξασκηθῶσι μέχρι τῆς τοῦ ἀσκήσεως τάγματος, τῆς ἴλης ἢ τοῦ οὐλαμοῦ, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἕκαστος τὰ καθήκοντά του καὶ τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων βαθμῶν σχέσεις τῆς ὑπηρεσίας· ὅτι τὰ γυμναστικά στρατόπεδα θέλουν τοὺς καταστήσει ἀληθῶς ἐντελεῖς εἰς τὴν στρατιωκὴν τέχνην· ὅτι εἶναι ἀνεπαρκὲς ὄχι μόνον ἡ τριετής θητεία, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκοσαετής ὅταν διὰ τὴν μικρὰν δύνάμιν τοῦ στρατοῦ ὁ μὲν πε-

ζὸς περιορίζεται εἰς τὸ γυμνάσιον μόνον τοῦ τάγματος, καὶ τοῦτο ἀτελὲς εἰς τὰ περισσότερα σώματα ὡς διεσπαρμένα εἰς ἀποσπάσματα, ὁ ἵππευς εἰς μόνα τὰ γυμνάσια τῆς ἴλης, ὁ δὲ πυροβολιστὴς εἰς τὸ τοῦ οὐλαμοῦ, καὶ τέλος πάντων ὁ σκαπανεὺς εἰς τὴν κατασκευὴν κλειδωνιῶν καὶ τραπεζίων, εἶναι βεβαίως ἀνεπαρκὲς καὶ ἡ εἰκοσαετής θητεία διὰ νὰ καταστήσῃ τὸν στρατὸν ἀξιόμαχον, ἐὰν δὲν ἐξισκίηται εἰς στρατιωκὰς ὁδοιπορίας, τὰς στρατοπεδεύσεις καὶ τὰς πλαστὰς μάχας. Μόνη τοιαύτη ἐξάσκησις δύναται νὰ ἐξοικειώσῃ τὸν στρατὸν μετ' ἀληθῆ ἔργα τοῦ πολέμου, καὶ αὐτὴν δὲν δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἄλλως, εἰμὴ διὰ τῶν γυμναστικῶν στρατοπέδων. Αὐτὰ μόνον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐφαρμογὴ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι ὅσον καὶ ἂν ὑποθεθῶσι κάτοχοι τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν διὰ τῆς διδασκαλίας ἢ τῆς μελέτης τῶν στρατιωκῶν συγγραμμάτων, θέλουν ἀναμφιβόλως διατάξαι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, θέλουν ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ ποιητέου ὅταν εὐρεθῶσιν ἀπέναντι τοῦ πολέμου. Προσθέτω μάλιστα μὲ πλήρη πεποίθησιν ὅτι ἡ μακροχρόνιος θητεία, ὅταν περιορίζεται ὁ στρατός, ὡς συμβαίνει σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, μόνον εἰς τὴν ἐντὸς τῶν φρουρίων καὶ τῶν πόλεων ὑπηρεσίαν, ὅσω περισσότερον παρατείνεται τοσοῦτω μᾶλλον διαφθείρεται τὸ ἠθικόν τοῦ στρατιώτου, τὸ δὲ χεῖριστον ἀποβάλλει οὗτος τὰς ἀξιολόγους διὰ τὸν πόλεμον ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ὡς χωρικός· εἶχε πρὸ τῆς κατατάξεώς του· τούτεστι τὴν ὀλιγάρκειαν, τὴν καρτερίαν καὶ τὰς κακουχίας, τὸ φιλόπονον καὶ τὴν ἐξὶν τῶν συντόνων ὁδοιποριῶν, αὐτὸ τὸ μέγα πλεονέκτημα διὰ τὸν μικρὸν μάλιστα στρατὸν, διότι ἐν καιρῷ πολέμου τὸν πολλαπλασιάζει.

Ἀπαντες οἱ σπουδασταὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως θέλουν ὑπόκεισθαι εἰς κλήρωσιν δι' ἐν ἔτος, ἐὰν στέργουν νὰ ὀπλισθῶσιν, ἐνδυσθῶσιν καὶ τραφῶσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ, ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν φθάσαντες εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 18 ἐτῶν δὲν ἔθελον τελειώσαι τὴν

σειράν τῶν διδασκομένων ἐς τὸ γυμνάσιον μαθημάτων, υποβάλλονται μὲν εἰς κλήρωσιν, ἀλλ' ἀναβάλλεται ἢ εἰς τὸν στρατὸν κατὰ τάξεις των μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν μαθημάτων των, τῆς δὲ ἀναβολῆς ὁ ὅρος θέλει εἶσθαι τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς ἐξαιρέσεως εἶναι καὶ ὠφέλιμος καὶ δίκαιος, ὠφέλιμος μὲν διότι, ὡς προεῖπον, θέλει χορηγεῖν εἰς τὸν στρατὸν νέους ἀγωγῆς ἐπιμελημένης, τοὺς ὁποίους εἶναι ἰκανὴ ἢ μονοετῆς θητεία νὰ ἀποκαταστήσῃ στρατιώτας ἔντελεῖς καὶ ὑπαξιωματικούς καλοὺς, ἀξιωματικούς δὲ ἀρίστους, ἐὰν θελήσωσι νὰ διατρέξωσι τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, δίκαιος δὲ διότι υποβάλλει εἰς τὴν κλήρωσιν ἀνεξαιρέτως πάσης τάξεως πολίτας, πένητας καὶ πλουσίους, καὶ ἀφαιρεῖ ἐν μέσον ὑπεκφυγῆς τοῦ νόμου ἀπὸ τοὺς νέους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φοιτῶσιν εἰς τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο ἐκπαιδευτικὸν κατὰστημα ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ ν' ἀπαλλαχθῶσι τῆς κληρώσεως· οὕτω τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαιρέσεως τῶν σπουδαστῶν, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ μὴ παρεμποδίζεται ἢ ἐκπαιδευσις ἢ ἀνωτέρα, κατήντησε νὰ ἐπιβαρύνῃ μόνην τὴν ἐσχάτην τάξιν τῶν πολιτῶν μὲ τὸ βᾶρος τῆς στρατολογίας, καὶ προσέτι νὰ στερῇ τὸν στρατὸν ἀπὸ νέους, τῶν ὁποίων ἢ κατὰ τάξιν ἢ ἡθελε συντείνει τὰ μέγιστα εἰς βελτίωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐπομένως εἰς αὔξησιν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ.

Γ'. Ἐφεδρεία. Οἱ ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, οἱ ἐπιθυμοῦτες νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰς ἐστίας των μετὰ τὴν λήξιν τῆς διετούς ἢ μονοετοῦς θητείας των, θέλουν λογίζεσθαι ὡς ἀπόντες ἐν ἀδείᾳ ἐπὶ ὀκτὼ ἢ δέκα ἔτη, ὀφείλοντες καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα νὰ τρέχουν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος των, ὅσῳκις ἤθελον προσκληθῆν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐνούμενοι μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Δ'. Γυμναστικὰ στρατόπεδα. Οἱ ἔφεδροι ὀφείλουν νὰ συνέρχονται ἐν τῷ δικστήματι τῶν ὀκτῶ ἐτῶν ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ

εἰς τρία ἢ τεσσαρα τὰ κεντρικώτερα μέρη τοῦ Κράτους διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν γυμναστικῶν στρατοπέδων, φέροντες τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἀποσκευὴν, τὰς ὁποίας συναποφέρουν ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς ἐστίας των καὶ τὰς ὁποίας ὀφείλουν νὰ ἐπισκευάζουν ἢ ἀνανεοῦν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἢ διάρκειᾳ τῆς στρατοπαιδεύσεως δὲν θέλει διαρκεῖ ὑπὲρ τὸν μῆνα, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο θέλει φροντίζει ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν διατροφήν τῶν ἐφεδρῶν. Ὁ ἐν ὑπηρεσίᾳ στρατὸς θέλει λαμβάνει καὶ οὗτος μέρος εἰς τὰς στρατοπεδεύσεις, περιοριζομένης τῆς ὑπηρεσίας τῶν Σωματίων ὅσον εἶναι δυνατὸν διὰ νὰ ὑπάρχῃ περισσότερος ἀριθμὸς ἀνδρῶν διαθέσιμος διὰ τὴν στρατοπέδωσιν. Κατὰλληλος ἐποχὴ διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν στρατοπέδων εἶναι ὁ Ἀπρίλιος, ὅτε οἱ γεωργοὶ ἔχουν ὀλιγωτέρας ἐργασίας.

Ε'. Μετασχηματισμὸς ἐνδυμασίας. Ἄλλ' ἢ ἐφεδρεία ἀπατεῖ ἀναπορεύτως καὶ τὴν μετασχηματισμὸν τῆς στρατιωτικῆς ἐνδυμασίας· διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφεδρῶν θέλει εἶσθαι ἀνώτερος τοῦ τριπλασίου τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ στρατιωτῶν μετὰ τὸ ἔσδομον ἔτος, τούτῃστιν ἐὰν ὁ ἐν ὑπηρεσίᾳ στρατὸς θέλει εἶναι ἐξῆκισχίλιοι, μὴ συναριθμουμένων τῶν ὀροφυλάκων, οἱ ἔφεδροι θέλουσιν εἶσθαι τοῦλάχιστον διςμύριοι· οὗτοι, ἐνούμενοι μετὰ μιᾶς μερίδος τοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ στρατοῦ διὰ τὰς ἐτησίας γενικῆς ἀσκήσεις καὶ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσουν μετ' αὐτοῦ, ὀφείλουν καὶ κατὰ τὰς δύο περιστάσεις νὰ φέρουν τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν ὁμοίαν τῇ τοῦ στρατοῦ, διότι τέλος πάντων κυρίως στρατὸς εἶναι οἱ ἔφεδροι. Ἄλλ' οἱ δημόσιοι πόροι δὲν ἐπιτρέπουν τὴν τοιαύτην δαπάνην, ἐξ ἀνάγκης ὅθεν θέλουν προμηθεύεσθαι αὐτὴν οἱ ἴδιοι ἔφεδροι, τοῦτο δὲ τότε μόνον γίνεται ὅταν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν προμηθευθῶσι διὰ μικρᾶς δαπάνης καὶ προχείρως, καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ τὴν ἀποβάλλωσι μετὰ σπουδῆς, ὡς συμβαίνει σήμερον, ὅταν ἐπανερχῶνται εἰς τὰς ἐστίας των, νὰ τὴν διατηρῶσι καὶ τὴν φέρωσι πάντο-

τε, φιλοτιμούμενοι νὰ διακρίνωνται μεταξύ τῶν συγχωρίων των, καὶ δικαίως, διότι οὗτοι θέλουν εἶθαι οἱ πρῶτοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν τρέχει πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος, καὶ προσεῖται ὅταν ἀποκτήσῃ ὁ στρατὸς διὰ τῶν τριούτων μεταρρυθμίσεων τὴν δικαίαν ὑπόληψιν, ὅταν διεγείρηται καὶ ὑποθάληται ἡ τοιαύτη φιλοτιμία διὰ διατάξεων τινῶν προτιμήσεως εἰς τελετάς, πανηγύρεις καὶ ἄλλας παρομοίως περιστάσεις.

Ἡ τοιαύτη ἐνδυμασία εἶναι πιθανώτατον νὰ κατασταθῇ μετὰ μίαν, ἢ τὸ πολὺ δύο γενεάς, κοινὴ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων, διότι ἐπιθυμοῦν οἱ νέοι νὰ μιμῶνται τὴν ἐνδυμασίαν τῶν στρατιωτικῶν συγχωρίων των, ὅταν μάλιστα ἦναι κερμυῆ, εὐπρομήθευτος καὶ ὀλιγοδάπανος, αὕτη δὲ θέλει σύγκειται

Ἐξ ὑποκαμίσου καὶ ἐσωθράκου ὁμοίων μὲ τὰ νῦν ἐν χρήσει κατὰ τὸ σχῆμα, ἀλλὰ θέλουν κατασκευάζεσθαι μὲ ὀλιγωτέραν φειδῶ, καὶ μὲ ὕφασμα στερεώτερον καὶ ἐγχώριον, τοῦ ὁποῖου ἢ μὲν ἀξία εἶναι διπλασία, ἢ δὲ διάρκεια πολὺ περισσοτέρα· αὐτὸ μολονότι φαίνεται πολυδάπανώτερον, ἀλλ' ὡς εἶναι οἰκονομικώτερον.

Ἐξ ἐσωκαρδίου σαγιανκίου φερομένου ὑπὸ τὸ ἱμάτιον διὰ τὴν θερμότητα.

Ἐκπολυπύχου χιτῶνος ὑφάσματος ἐγχωρίου, ὀνομαζομένου διμήτου, ἔχοντος τὸ σχῆμα μπλούζης· τὸ πρῶτον πλεονέκτημα τοῦ ἐνδύματος τούτου εἶναι ἡ ὁμοιότης τοῦ μὲ τὴν φουστανέλλαν, ἐνῶ δὲν ἔχει τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἐποψίν, ἥτοι τὴν δυσκολίαν τῆς διατηρήσεως τῆς καθαριότητος ἔχει τὴν εὐκολίαν τοῦ ἐνδύεσθαι. Δεύτερον γίνεται χρήσις προϊόντος τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἔχοντος διὰ τοῦτο διπλοῦν τὸ πλεονέκτημα, ἥτοι ἐμψυχώνει τὴν βιομηχανίαν τοῦ τόπου καὶ εὐκολύνει τὴν προμήθειαν εἰς τοὺς ἐφένδρους. Πιθανόν εἶναι ν' ἀντιτάξωσι τινὲς κατὰ τοῦ φορέματος τούτου, ὡς ἀντέτακτον καὶ κατὰ τῆς φουστανέλλας, τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρει εἰς τὴν ὀπλασίαν. Δυσκολεύομαι τὰ πεισθῶ ὅτι εἶ-

ναι ἀναγκαῖον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τοιαῦτα ἐμπόδια, ὅταν πρόκειται νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν στρατὸν ἐνδυμασία συμβιβάζουσα τὰς στρατιωτικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀνάγκας. Ἄλλ' ἔστω, δύο εἶναι αἱ κινήσεις τῶν ὁποίων τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν παρεμποδίζει ἐνίοτε τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ φορέματος. Πρῶτη εἶναι ἡ τοῦ φέρετ ἄρμ, καὶ ἡ δεκάτη ἐσθόμη τοῦ γερμίσατε ἄρμ, καὶ εἰς τὰς δύο τὸ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ἀνάσυρμα τῆς ἀριστερᾶς ἄκρας τοῦ χιτῶνος, ἀλλὰ ἐκλείπει τὸ ἄτοπον τοῦτο διὰ τῆς προσθήκης μιᾶς κινήσεως, ἥτις εἶναι ἡ ἐπ' ὤμου κλίσις τοῦ ὄπλου καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἀνόρθωσις αὐτοῦ. Τὸ πρᾶσινον χρῶμα εἶναι ὠραιότερον καὶ καταλληλότερον ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἐποψίν, ἀλλ' ἀποχρωματίζεται ταχύτερα· ἄρα θέλει εἶθαι κυανοῦν.

Ἐξ ἐπαμιδῶν ἀναγκαίων διὰ νὰ προφυλάττωσιν ἐκ τῆς ταχείας φθορᾶς τὸ ἱμάτιον, ἐπιτιθεμένου συνεχῶς τοῦ ὄπλου ἐπ' ὤμου.

Ἐκ θώρακος ὡς διακριτικοῦ μεγάλης στολῆς, κατασκευαζομένου ἐκ τζόχης χρώματος πρασίνου, καὶ ἐπιτιθεμένου ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἱματίου.

Ἐκ ζώνης δερματίνης, τὴν ὁποίαν θέλει φέρει πάντοτε ὁ στρατιώτης διὰ νὰ σχηματίζῃ τὸ ἱμάτιον ὡς φουστανέλλαν, εὐχαριστεῖ πρὸς τούτους τὸν Ἕλληνα ἢ ἐπίδειξις τῆς λεπτῆς μέσης· αὕτη θέλει χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν ἐξάρτησιν τῶν πυριτοθηκῶν· οἱ ἤδη δὲ ἐν χρήσει ἀορτῆρες τῶν πυριτοθηκῶν θέλουν χρησιμεύει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· αἱ μελαναὶ σιλπαναὶ εἶναι προκριτώτεροι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις.

Ἐκ περικημιδῶν σαγιανκίων ἐχουσῶν τὸ σχῆμα τῶν χολεσῶν καλητέρας ὅμως ποιότητος ἐκείνης τοῦ ἐσωκαρδίου, καὶ ἀνυψομένων δέκα δακτύλους ὑπεράνω τοῦ γόνατος. Τὸ ἐνδυμα τοῦτο ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅχι μόνον νὰ ἐξομοιῇ ἔτι μάλλον τὴν ἐνδυμασίαν αὐτὴν μὲ τὴν ἐγχώριον τὴν μάλλον κοινήν, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ πανταλόνι ἐμποδίζει

τὴν ἐλευθέραν κλίσιν τῶν γονάτων εἰς τὴν ἀνάθασιν καὶ κα-
τάθασιν τῶν ὀρέων καὶ εἰς τὸ πῆδημα τῶν τάφρων, αἰ περικνημί-
δες σφιγγόμεναι διὰ λωρίδος μεταξὺ τοῦ γόνατος καὶ τῆς κνή-
μης δίδουν τόνον εἰς τοὺς πόδας καὶ ἐπομένως εὐκίνησιζιν πολ-
λὴν. Αἱ χρωματισμέναι εἶναι προκριτώτεραι.

Ἐκ *sarballion* ὁμοίων ταῖς ἐν χρήσει, ἀλλὰ θέλει ἔχει ὁ
στρατιώτης καὶ ἐν ζεύγος τζαρουχίων (παδίλων) διὰ τὰς ὁδοι-
πορίας.

Ἐκ *περικεφαλαίας*. Τὸ κάλυμμα τοῦτο ἀρέσκει πολὺ εἰς
τὸν Ἕλληνα καὶ εἶναι τὸ ὠραιότερον τῶν στρατιωτικῶν κα-
λυμμάτων τῆς κεφαλῆς· ἡ αἰτία δι' ἣν δὲν ἔγινε παραδε-
κτὴ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἢ Βαυαρικὴ περικεφαλαία εἶ-
ναι ἡ βαρύτερις καὶ σκληρότερις αὐτῆς, ἐπομένως ἀκατάλληλος
διὰ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος· ἡ προτεινομένη ὁμοίως περικεφα-
λαία εἶναι ἐλαφρότερη καὶ ἀπλωτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ κράτους,
κατασκευάζεται ἐκ δέρματος κατεργαζομένου ἐντὸς τοῦ Κρά-
τους καὶ ἔχει λόφον ἐξ ἐρίου χρώματος πρασίνου, εἶναι ὀλιγο-
δάπανος καὶ ἡ διάρκειά του πολὺ περισσοτέρα τῆς τοῦ κράτους.

Ἐκ *μανδύου*. Οὗτος εἶναι ὁμοίος κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τὸν νῦν
ἐν χρήσει, ἔχει μόνον τὸ σχῆμα τοῦ μανδύου τοῦ ἀξιωματικοῦ
μὲ μανδουθήκην ὁμοίαν τῇ νῦν ἐν χρήσει.

Ταῦτα εἶναι τὰ μέρη τῆς ἐνδυμασίας τοῦ στρατιώτου τῆς
δὲ ἀποσκευῆς καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ εἶναι τὰ ἐξῆς·

Σάκκος ὁμοίος τῷ νῦν ἐν χρήσει εἰς τὸ πυροβολικόν,
ἦτοι ἐκ δέρματος μαλανοῦ, κατεργαζομένου ἐντὸς τοῦ Κράτους
ἀλλ' ἔχων μικρότερον τὸ βάθος κατὰ τὸ τρίτον.

Ἐν ζεύγος *πυριτοθηκῶν* κατὰ τὰ ἡδὴ ἐν χρήσει εἰς τοὺς
ἀροβολιστάς. Ἡ πυριτοθήκη ἐξωσμένη εἶναι προκριτώτερα
τῆς ἐξαρτωμένης ὅχι μόνον ὡς συντείνουσα ἐν μέρει εἰς τὴν
εὐχαρίστησιν τοῦ Ἕλληνος, διότι τὴν ἔφερον οὕτω καὶ οἱ πο-
λεμισταὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ προσέτι ἀπαλλάττει τὸν στρατι-
ώτην ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τὴν ὅποιαν προξενεῖ ὁ ἀορτήρ τῆς

ἐξαρτωμένης πυριτοθήκης, πιέζων τὸ στήθος του.

Ἡ ἐξωσμένη πυριτοθήκη μένουσα ἀκίνητος ὅταν βαδίξῃ ὁ
στρατιώτης δὲν τὸν ἐνοχλεῖ ὡς ἐξαρτωμένη, τὴν ὅποιαν ἀναγ-
κάζεται νὰ κρατῇ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὰς γοργὰς κι-
νήσεις του. Μένουσα ἀκίνητος ἡ ἐξωσμένη πυριτοθήκη ἔχει
καὶ τὸ πλεονέκτημα νὰ διατηρῇ εἰς καλὴν κατάστασιν τὰς
πυριτοβολὰς, ἐνῶ ἐντὸς τῆς ἐξαρτωμένης φθείρονται εὐκόλως,
ὅταν μάλιστα μετὰ τὴν χρῆσιν τινῶν πυριτοβολῶν δὲν εἶναι
πλέον πλήρης. Διὰ τῆς ἐξωσμένης πυριτοθήκης ὁ στρατιώ-
της σφύρον αὐτὴν εἰς τὸ δεξιὸν πλευρὸν του γεμίζει πολὺ τα-
χύτερον, καὶ κοπιᾷ ὀλιγώτερον, μὴ ὄν ἠναγκασμένος νὰ σρέ-
φῃ ὀπισθεν τὴν δεξιὰν χεῖρά του διὰ νὰ λάβῃ τὴν πυριτοβολὴν,
καὶ μάλιστα ὅταν ὁ σάκκος ἐμποδίσῃ τὸ ἀνοιγμα τῆς πυρι-
τοθήκης, ὅπερ συμβαίνει πολλάκις μετὰ τινὰ ὁδοπορίαν. Διότι
εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ κανονισμὸς προβλέψας τοῦτο ἐκανό-
νισεν τὴν μεταξὺ τοῦ σάκκου καὶ τοῦ καλύμματος τῆς πυρι-
τοθήκης διάστασιν, ἀλλὰ πρῶτον εἶναι ἀδύνατον εἰς μικρὰ
ἀναστήματα, καὶ τοιαῦτα εἶναι πολλὰ εἰς τὸ πεζικόν, νὰ ἀ-
πέχη ὁ σάκκος ἀπὸ τῆς πυριτοθήκης ὅσον προσδιορίζει ὁ κα-
νονισμὸς, διότι φθάνει οὗτος μέχρι τῆς μέσης των, ἐπομένως
ἐμποδίζει τὸ ἀνοιγμα τῆς πυριτοθήκης. Δεύτερον ἡ διάστα-
σις αὕτη χάνεται εἰς τὰς ὁδοπορίας, ὡς προεῖπον. Ἡ ζωστή
πυριτοθήκη ἔχει καὶ τὸ πλεονέκτημα διαιρουμένη εἰς δύο νὰ
συντέμνη καὶ ἄλλως τὸν χρόνον τοῦ γεμίσματος, καὶ νὰ
συντηρῇ τὰς πυριτοβολὰς, διότι, καὶ ἀφοῦ δαπανηθῇ τὸ ἥμισυ
αὐτῶν, μένει ἡ ἄλλη πυριτοθήκη πλήρης, καὶ ἔνεκα τούτου
δὲν βραδύνει ὁ στρατιώτης ἀναζητῶν τὴν πυριτοβολὴν, ὡς
συμβαίνει τοῦτο εἰς τὴν μονὴν πυριτοθήκην, οὐδὲ φθείρονται
αἱ πυριτοβολαὶ κινούμεναι ἐντὸς αὐτῆς. Ἡ διαίρεσις τῆς πυ-
ριτοθήκης συντείνει καὶ εἰς τὴν ἐλαφρότητα, διότι ὁ στρατιώ-
της θέτων τὸ ἐν μέρος αὐτῆς δεξιὰ καὶ τὸ ἕτερον ἀριστερὰ
διαίρει οὕτω τὸ βάρος, ἐπομένως τὸ αἰσθάνεται ὀλιγώτερον,

ἀντέχει δὲ καὶ ἡ ζώνη τοιουτοτρόπως περισσότερον, ἀφαιρουμένου μάλιστα τοῦ ξίφους, τοῦ περιττοῦ τούτου ὄπλου, τοῦ ὀχληροτάτου εἰς τὸν στρατιώτην ἀναγκαζόμενον εἰς τὰς γοργὰς κινήσεις, εἰς τὰς καταβάσεις καὶ ἀναβάσεις τῶν ὁρέων νὰ κρατῆ αὐτὸ μὲ τὴν ἀριστέραν χεῖρα, ἢ νὰ ζώνηται αὐτὸ διὰ νὰ μὴ πλήττη τὸν μηρὸν του ἢ τὸν ὑποσκελίξῃ. Ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ξίφους καὶ τὸ ζώσιμον τῆς πυριτοθήκης, διηρημένης εἰς δύο, θέλουν προξενήσει πολλὴν ἐλευθερίαν καὶ ἄνεσιν εἰς τὰς κινήσεις τοῦ στρατιώτου, διότι πρὸς τὴν ἐλάττωσιν ὄχι μικροῦ βάρους ἀπαλλάττεται ὁ στρατιώτης καὶ τῆς πίεσεως τῆς σταυρώσεως τῶν δύο λωρίδων ἐπὶ τοῦ στήθους, ἥτις καθίσταται ἀνυπόφορος τὸ θέρος.

Ὅπλον βραχύτερον παρὰ τὸ νῦν ἐν χρήσει εἰς τὰ τάγματα τῆς γραμμῆς, διότι ὅσα πλεονεκτήματα καὶ ἂν ἀρέσκηται τίς νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸ μῆκος, τὰ χάνει ὅλα αὐτὰ ἕνεκα τῆς δυσαναλογίας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ φέροντος αὐτὸ στρατιώτου, ἢ δὲ δυσαναλογία βραδύνει τὸ γέμισμα καὶ ἀναγκάζει τὸν στρατιώτην νὰ σκοπεύῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑψηλά. Ἐνὶ λόγῳ ὅταν παρατηρήσῃ τις τοὺς ἔχοντας μικρὸν ἀνάστημα στρατιώτας, ὁ ἀριθμὸς δὲ τούτων δὲν εἶναι μικρὸς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν, συσκευασμένους καὶ ὀπλισμένους, ὑποθέτει μᾶλλον ὅτι φέρουν φορτίον, κάμπτοντες ὑπὸ τὸ βάρος καὶ τὴν πίεσιν, ἐνῶ ἡ εὐκίνησις καὶ ἡ ταχύτης εἶναι προσόντα ἀξιόλογα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς στρατοὺς τῶν ὀμαλωτέρων καὶ ψυχροτέρων Ἐπικρατειῶν, πολλῶ δὲ μᾶλλον εἰς τὸν Ἑλληνικόν. Προσέτι ἐὰν ὁ στρατιώτης τῆς Εὐρώπης ᾔνοι βαρέως ἐνδεδυμένος καὶ ὀπλισμένος, δὲν εἶναι ἐλαφρότερος καὶ εὐκίνητοτερος τοῦ στρατιώτου τοῦ ὁποίου ἐνδέχεται νὰ ἔχῃ ἀντίπαλον. Ἄλλ' ὁ ἐνδεχόμενος πολέμιος τοῦ Ἑλλήνος θέλει ἔχει τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐλαφρότητος καὶ ἐπομένως, τῆς ταχύτητος, ἐὰν ὁ Ἑλλήν στρατιώτης μὲν ὡς εἶναι ὀπλισμένος καὶ συσκευασμένος.

Αὐτὰ εἶναι τὰ μέρη τῆς ὅλης ἀποσκευῆς καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ στρατιώτου, καὶ ἐκ τούτων μόνον τὸ ὄπλον ὀφείλει νὰ προμηθεύῃ τὸ Δημόσιον εἰς τὸν Ἐφεδρον. Ἡ δαπάνη δὲ αὕτη εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἄνευ τοῦ σχεδίου τούτου, διότι ἐν κράτος μὴ δυνάμενον νὰ διατηρῆ τὸν ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀσφάλειάν του στρατὸν καὶ μὴ ἔχον ἐργοστάσια διὰ κατασκευὴν τῶν ἀναγκαίων πρὸς πόλεμον ὀργάνων, ὀφείλει νὰ ᾔνοι ἐρωδιασμένον πικρὸς εἶδος τούτων, διὰ νὰ δύναται ἐν περιπτώσει ἀνάγκης νὰ χορηγῆ καὶ εἰς τοὺς πολίτας ἐκείνους, οἵτινες στεροῦνται αὐτῶν.

ς'. Τὰ γυμνάσια θέλουν περιορισθῆ εἰς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὸν πόλεμον, διότι πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ διατηρῆται στρατός. Πᾶν ὅ,τι τείνει πρὸς ἐπίδειξιν, πᾶν ὅ,τι τέρπει τὴν θέαν μόνον ἄνευ ὠφελείας πρέπει νὰ ἀποσκορακισθῇ ἢ εἰς τὸ γέμισμα ἄσκησις δὲν πρέπει νὰ γίνεται μὲ ταχύτητα περισσοτέραν παρ' ὅσην ἀπαιτεῖ τὸ πραγματικὸν γέμισμα, ἀλλὰ μὲ ὀλιγωτέραν μάλιστα, διότι ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ ὁ στρατιώτης θέλει φυσικῶς προσπαθεῖ νὰ γερμίζῃ ταχύτατα, ὅσον δύναται, ἐπομένως εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ ταχὺ γέμισμα εἰς τὰς ἀσκήσεις, εἰμὴ νὰ συνειθίξῃ τὸν στρατιώτην νὰ κάμῃ αὐτὰς ἀτελεῖς, καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ εὐκολύνῃ ἢ ἐξίς αὕτη τὸ γέμισμα ἐν καιρῷ μάχης, θέλει τούναντι βραδύνει αὐτὸ, καὶ συγχρόνως θέλει κκογεμίζεται τὸ ὄπλον ἢ ταχύτης δὲ τῶν κινήσεων καὶ ἐπομένως ἢ ἀτέλεια προέρχεται ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν προγυμναστῶν ὅπως οἱ στρατιῶται ἐκτελῶσι τὰς κινήσεις ταυτοχρόνως, παραγγέλλοντες συχνὰ νὰ μὴ ἀκούωσιν εἰμὴ ἕνα κρότον, τὸ ὅποιον εἶναι μὲν ἀρεστὸν εἰς τὴν θέαν καὶ τὴν ἀκοήν, ἀλλ' ἐπιβλαβέστατον διὰ τὴν μάχην. Διὰ τοῦτο τὸ φονικώτερον πῦρ εἶναι τὸ κατὰ θέλησιν, ἥτοι τὸ πῦρ σίχων. Ὅταν ὁ στρατιώτης ἐλευθέρως γερμίζῃ καὶ σκοπεύῃ μὴ ἀποσπασμένης τῆς προσοχῆς του ἐκ τῶν προσταγμάτων εἰς τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τοῦ γερμίζειν

και πυροβολειν πρέπει ιδίως να γυμνάζονται οι στρατιώται και εις τούτον πάντοτε καταντᾷ ἐν καιρῷ μάχης· πρὸς τί λοιπὸν νὰ χάνωσι τὸν καιρὸν καὶ οἱ γυμναζόντες καὶ οἱ γυμναζόμενοι εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους τοῦ γυμνίου καὶ τοῦ πυρός;

Ὅλοι αἱ λοιπαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν ὀπλαστικῆς εἶναι περιτταὶ ἐκτὸς τοῦ φέρτε, ἀναπαυθῆτε καὶ ἐπὶ ὤμου ἄρμ. Εἰς τὴν σκοποβολὴν πρέπει νὰ ἐνασχολῶνται τοῦλάχιστον κατὰ διμηνίαν οἱ στρατιώται καὶ οὐχὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους.

Ἄλλοι σχηματισμοὶ ἐκτὸς τῆς πύξεως καὶ ἀναπύξεως τῆς φάλαγγος καὶ τοῦ τετραγώνου εἶναι περιττοὶ εἰς στρατὸν μάλιστα ὀλιγάριθμον, οὗτος πρέπει νὰ γυμνάζεται λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν περιστάσεων καθ' ἃς θέλει πολεμήσει ἢ ἐξάσκησις τοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ περιστρέφεται ιδίως εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς ἀραιᾶς τάξεως, εἰς τὸ εὐζωνικὸν γυμνάσιον λεγόμενον.

Ἡ λοχασκία εἶναι ἀναγκαιοτάτη εἰς τοὺς πεζοὺς καὶ πυροβολιστὰς, ὅχι μόνον διότι παρουσιάζονται συχνὰ περιστάσεις εἰς τὸν μικρὸν στρατὸν διὰ νὰ μεταχειρισθῆ τὴν λόγχην του ὁ στρατιώτης μεμονωμένος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ ὄπλου ὡς λοχγοφόρου, γνωρίζων ὅτι δι' αὐτὴν γίνεται τολμηρότερος· ἡ ἀσκήσις αὕτη εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν στρατιώτην διὰ τὰς συμπλοκάς, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστῆ τὴν προσοχὴν του ὁ προγυμναστὴς εἰς τὰς στροφὰς καὶ τὰ πηδήματα, διότι σπανιώτατα, παρουσιάζεται εὐκαιρία διὰ νὰ ὠφελῆθῃ ὁ στρατιώτης ἐκ τῶν κινήσεων τούτων.

Ὅ,τι λέγω περὶ τοῦ πεζικοῦ ὄπλου ἀρμόζει καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο ὄπλα, δηλονότι ἢ διὰ τὰς μάχας μόνον ἀναγκαία ἀσκήσις αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ιδεῶν μου τούτων ἢ περὶ μεταποιήσεως τῆς ἐνδυμασίας θέλει φανῆ εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐκ πρώτης ὄψεως ἢ μᾶλλον παράδοξος, διότι προηγουμένως εἶναι ἀνάγκη νὰ κατα-

νήσῳσι τὸν στενὸν σύνδεσμον ταύτης μετὰ τῶν λοιπῶν περὶ ὀργανισμοῦ ιδεῶν μου, ὅτι ἀνευ τῆς μεταποιήσεως αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῆ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου, τοῦτέστιν ἡ ὑπαρξίς στρατοῦ πολλαπλασίου τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἀξιωμαχοῦ· εἶναι ἀνάγκη, λέγω, διὰ νὰ συζητηθῆ τόσον ἡ ιδέα αὕτη, ὅσον καὶ ὀλόκληρον τὸ σχέδιον τοῦ ὀργανισμοῦ, νὰ πύσωμεν προσκαίρως ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς στρατοὺς, ἀντιτάττοντες πάντοτε, ὅτι τοῦτο δὲν ἔχει οὕτως ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ νὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον θεωρητικῶς, ὅποια τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐνός τοιούτου ὀργανισμοῦ καὶ ἂν ἡ ιδέα ὅτι ἡ τάξις, ἡ πειθαρχία, ἡ ἀσκήσις δὲν συμβιβάζονται με ἐνδυμασίαν ἄλλην παρὰ τὴν κοινῶς παραδεγεμένην εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς ἦναι ἀκαταμάχητος· ἐνῶ καὶ μετὰ τούτων ὑπάρχον σώματα φέροντα ἐνδυμασίαν πάντως διάφορον τῆς κοινῆς καθ' ἑξῆς ἀρχαίαν, ἢ ἐνεκα σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἐθνικὰς προλήψεις, καὶ τὰ ὅποια δὲν εἶναι οὔτε κατὰ τὴν πειθαρχίαν, οὔτε κατὰ τὴν ἀσκήσιν ὑποδεέστερα τῶν φερόντων τὴν κοινὴν ἐνδυμασίαν σωμάτων.

Διὰ νὰ συζητηθῆ σπουδαίως ὁ προτεινόμενος ὀργανισμὸς εἶναι ἀνάγκη νὰ πεισθῶμεν προηγουμένως, ὅτι ὁ ὑπάρχων στρατὸς δὲν εἶναι χρήσιμος διὰ πόλεμον, ἀλλὰ εἶναι μόνον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν ὠφέλιμος, δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀντικρούσῃ πολέμιον ἐξωτερικόν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν νὰ διατηρήσῃ· εἶναι ἀνάγκη νὰ τροποποιηθῆ ὁ στρατὸς πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους, πρὸς τὰς προόδους του, τὸν πλιθυσμὸν του, τὰ ἔθνη τῶν κατοικίων, τὴν φύσιν τῆς χώρας, τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν γειτόνων του, τὴν ἰσχύϊν τῆς Κυβερνήσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὁμόρων τῷ Ἑλληνικῷ κράτει αὐτῆς.

Νομίζω ὅτι θυσιάζομεν μεγάλα συμφέροντα ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν ἐπίδειξιν τοῦ ὅτι ἐμορφώσαμεν τὸν στρατὸν μας κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν τύπον. Αἱ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἰδιάζουσαι περιστάσεις ἀποκαθιστῶσιν ἀσυμβίβαστον καὶ ἐπιβλαβὴ τὴν μίμησιν αὐτῶν.

Ἡ ἐν Ἡρακλείῳ ψευδομάχη καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ στρατοῦ.

Ἡ προμελετηθεῖσα ψευδομάχη συνήφθη τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 1 Ἰουνίου ἐπὶ τοῦ δυτικομεσημβρινοῦ μετώπου τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ στρατοπέδου κατὰ τὸ ἐξῆς σχέδιον.

Τοῦ ἐχθροῦ ὑποτεθειμένου ὅτι ἔρχεται ἐκ τῆς Ἐλευσίνας, ἦτοι ἐκ δυσμῶν, ἵνα προσβάλῃ τὸ ἐν Ἡρακλείῳ στρατόπεδον, ὁ διοικητὴς αὐτοῦ συνταγματάρχης Κ. Γ. Καρατζᾶς, πρὸς ἀμυναν αὐτοῦ, ἔλαβε τὰ ἐξῆς μέτρα.

Ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς δυσμᾶς ὑψηλοτέρου λόφου αὐτοῦ ἀνίγειρε περιβολὴν, ἦτοι πρόσκαιρον ὀρθογώνιον ὀχύρωμα, κατασκευασθὲν ἐν μιᾷ νυκτὶ τῆς παραμονῆς τῆς μάχης, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔθηκεν ἰκανὸν πεζικὸν καὶ πεδινὰ πυροβόλα εἰς τὰς γωνίας· παρὰ τὴν περιβολὴν ταύτην ἐτοποθέτησε μέρος τοῦ πεζικοῦ, διοικητὴν τοῦ ὁποίου διώρισε τὸν ταγματάρχην Κ. Μ. Τολμίδην· τὸ δὲ ἵππικὸν ἐτοποθέτησε δεξιόθεν τοῦ ὀχυρώματος καὶ κάτωθεν τοῦ λόφου πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὅπισθεν δὲ καὶ ἀριστερόθεν τοῦ πρώτου λόφου, ἐνθα ὑπάρχει ἕτερος λόφος χαμηλότερος, ἀπέχων χίλια περίπου μέτρα τοῦ πρώτου καὶ ὅστις κλείει τὴν πρὸς τὸ στρατόπεδον πρὸς δυσμᾶς ἀγούσαν ὁδὸν, εἰς τὰς ὑπωρεῖας αὐτοῦ πρὸ ἡμερῶν κατεσκεύασεν ὀχύρωμα κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ὀχυρωματικῆς, ἐν αὐτῷ ἔθηκεν ἓνα λόχον πεζικοῦ, ἕτερον δὲ πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κειμένων βράχων ὅπισθεν δὲ τοῦ ὀχυρώματος ἐτοποθέτησε τὸ ὀρεινὸν πυροβολικόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν λόφων, ἐφ' ὧν ἔκειντο τὰ δύο ῥηθέντα ὀχυρώματα, ἐτοποθέτησε τὸ ἀ. πεζικὸν τάγμα (ὡς ἐφεδρον σώμα διοικούμενον ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Κ. Ι. Βοκάλῃ ἐκτελούντος χρῆσιν ταγματάρχου) ἐπὶ ἐτέρου λόφου κειμένου ὅπισθεν τῶν δύο ἄλλων λόφων καὶ ἀπέχοντος σχεδὸν κατ' ἴσην ἀπόστασιν ἐξ ἑκατέρων τῶν ὀχυρωμάτων. Οὕτω ἢ ἐν μάχῃ παρατάξις παρίστασεν ἐν κυνόστομον Υ, εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον δύο ὀχυρώματα καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἦτον ἡ ἐφεδρεία.

Ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς, ἀκολουθῶν τὴν παρὰ τῷ κτήματι τῆς Βασιλίτσας ὁδὸν, ἵνα προσέλθῃ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμελλε νὰ διαβῇ τὴν παρὰ τὸν Κυριστὸν ποταμὸν παρακειμένην γέφυραν, διωρίσθη εἰς λόχος τοῦ πεζικοῦ νὰ τοποθετηθῇ ὅπισθεν τῆς ἐκεῖ παρακειμένης χαράδρας, ἐνθα προηγουμένως προπαρασκευάσθη ἡ τοποθέτησις αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ ἐχθροῦ· ἕτερος δὲ λόχος ἐτοποθετήθη δεξιόθεν παρὰ δύο μικρὰς γεφύρας τῶν ἐπὶ τοῦ αὐλακὸς παρακειμένων μῆλων τοῦ Σκουζέ.

Τῇ 6 ὥρᾳ Μ. Μ. τὸ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθὼν Β' πεζικὸν σύνταγμα, διοικούμενον ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Κ. Ἐμμ. Χάν, ἤρχισε τὴν κατὰ τοῦ στρατοπέδου πορείαν του. Εὐθὺς βολή τουφεκίου ῥιφθεῖσα ἐκ τοῦ πρώτου λόφου ἀνήγγειλε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθροῦ. Τὰ ἐν στρατοπέδῳ στρατεύματα πρὸ μιᾶς ἡδὴ ὥρας ἕμενον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἕκαστος δὲ στρατιώτης ἐφωδιάσθη μὲ 40 ἀσφαίρους πυροβολιάς. Μετ' ὀλίγον βολὴ κανονίου ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐπέτεθη κατὰ τῶν ὑπερασπιζόντων τὰς γεφύρας σωματίων. Οὗτος ἐν πρώτοις ἀπειραθῆν νὰ διαβῇ ἐκ τῆς γεφύρας, ἀλλ' ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν, ἐστράφη δεξιόθεν καὶ διέβη ἐκ τῶν γεφυρῶν τῶν μύλων, τρέψας εἰς φυγὴν τὸν ἐκεῖ λόχον· τότε καὶ ὁ ἐπὶ τῆς γεφύρας λόχος ἐγκαταλείψας αὐτήν, ἀνεχώρησεν. Οὕτω ὁ ἐχθρὸς, διχθὰς τὰ ἐμπόδια ταῦτα, ἀθρόως ἐπορεύετο κατὰ τοῦ πρώτου λόφου, καταδιώκων τὰ ὑποχωροῦντα πεζικὰ στρατεύματα. Τὸ ἵππικὸν τοῦ στρατοπέδου εὐθὺς ἔδραμε πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποχωρούντων, συνεπλάκῃ μὲ τὸ ἐχθρικὸν ἵππικόν, βοηθεῖα δὲ καὶ τοῦ πυροβολικοῦ, οἱ ὑποχωροῦντες ἔφθασαν ἀσφαλῶς καὶ ἐποθετήθησαν παρὰ τὴν περιβολὴν.

Ὁ ἐχθρὸς, ἵνα προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐν στρατοπέδῳ στρατοῦ, εὐθὺς προσέβαλε μετὰ μικρῶν δυνάμεων τὴν περιβολὴν, τὰς δὲ κυριώτερας του δυνάμεις ἐπεμψε δεξιόθεν αὐτοῦ πρὸς τὸ ὀχύρωμα τοῦ δευτέρου λόφου· ὠφελούμενος δὲ ἐκ τῶν

ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους, ἐπλασίασεν αὐτό, ἔθεσε τὸ πυροβολικόν τοῦ ἀπέναντι τοῦ ὀχυρώματος εἰς ἐπικρατούσαν θέσιν, καὶ ἤρχισε τὰ πυρά του ἐπιτυχῶς. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰφνης ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ ὀχυρώματος· ἐν πρώτοις οἱ κεκρυμμένοι ἀκροβολιστὰὶ αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα διὰ πυκνῶν φαλάγγων, μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν τῶν ἀμυνομένων, εἰσπηδᾷ εἰς τὸ ὀχύρωμα καὶ κυριεύει αὐτό. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τοποθετηθῆ ἐν αὐτῷ, ὁ διοικητὴς τῆς ἐφεδρείας ἐξαποστέλλει ἰκανὴν ἐπικουρίαν, ἣτις μετὰ τῶν ὑποχωρησάντων στρατευμάτων εἰσβάλλει ἐκ τῶν ὀπισθίων τοῦ ὀχυρώματος, ἀπωθεῖ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀνακτᾷ τὸ ὀχύρωμα.

Ὁ ἐχθρὸς, ἀπελπισθεὶς ἐντεῦθεν, στρέφει τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν πρῶτον λόφον, σχηματίζει τὰ πεζικὰ του στρατεύματα εἰς πυκνὰς φάλαγγας καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπωθήσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου στρατεύματα. Ἐνταῦθα γίνονται ἀλληπάλληλοι συμπλοκαὶ τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῦ ἰππικοῦ, τὸ δὲ πυροβολικὸν ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων μερῶν ἐκβάλλει ἄφθονον καὶ ζωηρὸν πῦρ. Ἡ ψευδομάχη αὕτη διαρκεῖ ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν μετ' ἀκαταπαύσου πυρὸς καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς. Περὶ δὲ τὴν 8 ὥραν M. M. ἐσήμανεν ἡ παῦσις αὐτῆς, πάντες δ' ἔμειναν νικηταί, ἀπερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια· τὸ μὲν Β'. πεζικὸν σύνταγμα μετὰ τῶν συνοδούντων αὐτὸ στρατευμάτων εἰς Ἀθήνας, ὁ δὲ ἐν στρατοπέδῳ στρατὸς κατέλαβε τὰς σκηνάς του.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ συναρθεῖσα ψευδομάχη ἐπὶ τῶν λόφων τῆς ἐν Ἀχαρνῆς πεδιάδος. Ἐπειδὴ δ' ἐκάστη μάχη πρέπει νὰ κρίνεται διττῶς, ἥτοι κατὰ τὴν στρατηγικὴν καὶ τακτικὴν, λέγομεν ὅτι ἐν τῇ ψευδομάχῃ ταύτῃ ὑπῆρξεν ἀμφοτέρα ταῦτα, καὶ δὲν ἐγένετο ἄνευ προθέσεως καὶ σκοποῦ. Καὶ πρῶτον διὰ τῆς ψευδομάχης ταύτης παριστάνετο ἀληθῶς ὁ ὀρεινὸς πόλεμος ἐν ἀμύνῃ, ὡς πρὸς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐν ἐπιθέσει, ὡς πρὸς τὸν στρατὸν τῶν Ἀθηναίων. Σκοπὸς δὲ ἦτο τοῦ μὲν προσερχομένου ἐχθροῦ νὰ καταστρέψῃ τὸν ἐν Ἡρακλείῳ ἐστρατο-

πεδευμένον στρατόν· τούτου δὲ, καθὸ ἀδυνάτου, νὰ ὑπερασπισθῆ καὶ ν' ἀπωθήσῃ τὸν ἐχθρὸν. Καὶ πρῶτον ὑπὸ στρατηγικὴν ὄψιν θεωρουμένη ἡ τοποθέτησις τοῦ ἐν στρατοπέδῳ στρατοῦ ἐφαίνετο λίαν ἐπιτυχῆς· διότι, ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι ἤθελεν ἐπιτύχει ν' ἀπωθήσῃ τὸν ἐχθρὸν, ἢ κατὰ τῆς πόλεως πρόθεσις τοῦ στρατοῦ τούτου κατεστρέφετο, διότι δὲν ἐδύνατο νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν πόλιν πρὶν ἢ καταστρέψῃ ἐντελῶς τὸν ἐν Ἡρακλείῳ στρατόν. Ὡς πρὸς τὴν τακτικὴν δὲ εἶχε καλῶς, διότι ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας θέσεως ἐξελέξατο νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του, καὶ θεωρῶν τὴν θέσιν ταύτην, ὡς κύριον σημεῖον, ἀπεφάσισεν ἐκεῖ νὰ ἐγκαρτερήσῃ καὶ νὰ συνάψῃ μάχην, διότι καὶ ἂν ἀπετύγγανεν, ἡ ὑποχώρησις αὐτοῦ ἦτον εὐκόλος, διότι ὄντος ὀρεινοῦ τοῦ μέρους, ἢ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ καταδιώξις ἦτο σχεδὸν ἀβλαβής. Ἐπειτα δὲ προβλέπων ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐδύνατο νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐξ ἐτέρου μέρους, κατεσκεύασεν εἰς ὀχυρὰν θέσιν, ἥτοι ἀριστερόθεν, τεχνητὸν ὀχύρωμα, (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κρίσιν τινῶν(α) ἔπρεπε νὰ κεῖται ὀλίγον ὑψηλότερα ἢ νὰ προσβάλλεται εὐκόλως ἐκ τῆς ἀπέναντι θέσεως ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ). Τὸ τρίτον τῆς δυνάμεώς του ἔθεσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο ὀχυρωμάτων ἐν ἐφεδρεία, ὥστε αὕτη ἐπιτυχῶς καὶ ταχέως ἐδύνατο νὰ ἐξαποστέλλῃ ἐπικουρίας, ἔνθα ἦτον ἀνάγκη· ταῦτα δὲ πάντα καλῶς καὶ ὀρθῶς ὑπολογισθέντα ἐπέτυχον ἄριστα.

Οὕτως ὁ διοικητὴς τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ στρατοπέδου καθ' ὅλου τοὺς κανόνας τῆς στρατηγικῆς καὶ τῆς τακτικῆς ἐξετέλεσε τὴν ψευδομάχην ταύτην.

(α) Οἱ οὗτοι κρίναντες τοῦτο λαμβάνονται, διότι πρῶτον τὸ ὀχύρωμα τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῆ ὑψηλότερον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὀχυρωματικῆς ὡς ἐκ τοῦ πετρώδους ἐδάφους, δεύτερον ἢ ἐκεῖ τοποθετήσις αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλαπτε τοὺς ἀμυνομένους, διότι ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ λόφος, ἔνθα ἐτοποθετήθη τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικόν, ἦτο μὲν ὑψηλότερον, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν ἐδύνατο νὰ τοποθετηθῆ ἐκεῖ, διότι τὰ νῦτα αὐτοῦ ἐξετίθεντο εἰς τὰ ἐπὶ τῶν λόφων τῆς περιβολῆς στρατεύματα.

Ἄσπυτως δὲ καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ ἐν ἐπιθέσει στρατοῦ καλῶς ἐξετέλεσε τὴν προσβολὴν. Οὗτος προσέθετο νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους, διότι ἡ θέσις ἐκεῖνη τῷ ἐφάνετο εὐάλωτος· καὶ πρῶτον ἐπεχείρησε προσπεποιημένην ἐξοδὸν κατὰ τοῦ πρὸς δυσμὰς λόφου, ἵνα στρέψῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐχθροῦ του ἐκεῖ· συγχρόνως δὲ ἐξασπέστειλε τὸ πλεῖστον τοῦ πεζικοῦ του καὶ τοῦ πυροβολικοῦ του πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ὄχρωμα, καὶ ἔφθασεν ἐκεῖ, ὠφελοῦμενος ἐκ τῶν ἀνωμυλιῶν τοῦ ἐδάφους· προσβαλὼν δὲ τὴν θέσιν ταύτην, καὶ πεισθεὶς ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ εἰσέλθῃ ἐκεῖθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὸν δυτικὸν λόφον· ἐκεῖ κατέβαλεν ὅλας τὰς δυνάμεις του καὶ τὰς προσπαθείας του ἵνα κυριεύσῃ τὴν θέσιν ταύτην, ἀλλ' ἡ νύξ ἐπῆλθε καὶ ἡ μάχη ἔπαυσε.

Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ψευδομάχης ταύτης αἱ Α. Μεγαλειότητες, συνωδευμέναι ὑπὸ τοῦ Κ. Ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας τῆς Αὐλῆς, περιτρέχον ὅλον τὸ στάδιον τῆς μάχης. Μετὰ δὲ τὴν παύσιν αὐτῆς, ἤτοι τὴν 8 ὥραν, συνέφαγον μεθ' ὅλων τῶν κυρίων ἀξιωματικῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, εἰς δὲ τοὺς στρατιώτας προσεφέρθη βητινὸς οἶνος.

Ἄπειρον πλῆθος πολιτῶν συνέφρουσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ στρατόπεδον, αἱ δὲ καρδίαι αὐτῶν ἐσκίρτων ἀπὸ χαρᾶς βλέποντες τὸν ἐθνικὸν στρατὸν οὕτω πῶς προορρασκευαζόμενον διὰ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος!

Τῇ ἐπαύριον, 2 Ἰουνίου, ἀπὸ πρωῒς ὁ ἐν στρατοπέδῳ στρατὸς, ἐγκαταλείψας τὸ στρατόπεδον ἦλθεν ἔξω τῆς πρωτευούσης εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως πρὸς ἐπιθεώρησιν, ἐκεῖ συνῆλθε καὶ ἡ ἐν τῇ πρωτευούσῃ φρουρά.

Περὶ δὲ τὴν 5 ὥραν Μ. Μ. ὁ στρατὸς παρετάχθη ἐπὶ δύο γραμμῶν ὡς ἑξῆς·

Ἐπὶ μὲν, τῆς πρώτης γραμμῆς ὁ ἐν στρατοπέδῳ στρατὸς,

πρῶτον τὸ πεζικόν, δεύτερον τὸ πυροβολικόν καὶ τρίτον τὸ ἱπικόν, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας γραμμῆς ὡσάυτως μετὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ὁ ἐν τῇ πρωτευούσῃ στρατὸς. Ὁ διοικητὴς τοῦ στρατοπέδου συνταγματάρχης Κ. Γ. Καρτζᾶς ἐδιοικεῖ ἅπαντα ταῦτα τὰ πρὸς ἐπιθεώρησιν παραταχθέντα στρατεύματα.

Τῇ 6 ὥρᾳ Μ. Μ. ἔφθασαν καὶ αἱ Α. Μεγαλειότητες, ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐφιππος καὶ μετὰ πολλὴν στρατηγῶν τῶν πεζικῶν καὶ μετὰ τὸν μεγαλόσταυρον τῆς Ἑλλάδος, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Κ. ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, ὑπὸ τῆς Β. συνοδίας καὶ πολλῶν στρατηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἐφιππων ἀξιωματικῶν, ἡ δὲ Α. Μεγαλειότης ἡ Βασίλισσα ἐφ' ἀμάξης.

Ἡ ἐπιθεώρησις ἤρχισεν ἐκ τῆς πρώτης γραμμῆς, καὶ ἐπεραιώθη εἰς τὴν δευτέραν, παικιζουσῶν ἀπασῶν τῶν ἐκεῖ στρατιωτικῶν μουσικῶν.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἅπαντα τὰ στρατεύματα παρελάσαν ἐν ὀπίσθῳ τῶν Α. Μεγαλειότητων· εἶτα δὲ τὰ μὲν στρατεύματα τῆς φρουρᾶς ἐπαυλῆθησαν εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ τοῦ στρατοπέδου παρετάχθησαν εἰς τὴν πρὸς Ἀνατολὰς πλευρὰν τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως. Ἐκεῖ ἦλθον καὶ αἱ Α. Μεγαλειότητες μετὰ τοῦ Κ. ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῆς λοιπῆς συνοδίας· ἀρχαῦτα δὲ ἀνεγνώσθη ἡ ἐξῆς εὐχαριστήριος διαταγὴ τοῦ Κ. ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν.

«Συνεπεία διαταγῆς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τὸ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν διοίκησιν στρατόπεδον διαλύεται, τὰ δὲ ἀπαρτιζόντα αὐτὸ τμήματα τοῦ στρατοῦ, ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἐδρας τῶν ἁσωμάτων, ὧν ἀποτελοῦσι μέρος.

«Ἡ Α. Μεγαλειότης μοι ἀνέθηκε πρὸς τούτοις τὴν εὐχαρίεσον ἐντολὴν νὰ ἐκφράσω πρὸς τοὺς ἀποτελέσαντας τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησιν ὑμῶν στρατόπεδον ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς καὶ στρατιώτας τὴν πλήρη Αὐτῆς εὐαρέσκειαν διὰ τὸν ζῆλον ἀπερὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ζῆλον, καὶ ἐν γένει τὸ ἐξαιρετικὸν στρατιωτικὸν φρόνημα, ὧν δείγματα προφα-

« νῆ ἔδωκν καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἐν στρατοπέδῳ συμβιώ-
«σεώς των.

« Ἰδίως δὲ πύδોકησεν ἡ Α. Μ, νὰ ἐκφράσῃ δι' ἐμοῦ πρὸς τὸν
ἀρχηγὸν τοῦ στρατοπέδου συνταγματάρχην Κ. Γ. Καρατζᾶν
ατὴν ὑψηλὴν Αὐτῆς εὐαρέσκειαν, διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὸν ζῆλον
« μεθ' ὧν ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατο-
«πέδου, καὶ τὴν νοημοσύνην, ἣν ἀνέπτυξε κατὰ τὴν διάταξιν
ατῶν ἀφορώντων τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει τῶν ὑπὸ τὴν διοίκη-
ασίν του στρατευμάτων. »

« Ἀθήνησι τὴν 2 Ἰουλίου 1860. »

Μετὰ δὲ ταῦτα αἱ Α. Μεγαλειότητες ἀνεχώρησαν μετὰ
τῆς συνοδίας των, ὁ δὲ στρατὸς τοῦ στρατοπέδου κατηλύθη
ἐκεῖ. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ περὶ τὴν 4 ὥραν Μ. Μ. ἀνεχώ-
ρησεν εἰς Πειραιᾶ, ἐκεῖθεν δ' ἐπεβίβασθεις εἰς Β. πλοῖα ἀ-
πῆλθεν εἰς εἰς τὰ ἴδια.

Τοιοῦτον λοιπὸν εὐτυχὲς πέρυς ἔλαθε τὸ ἤδη συγκροτηθὲν
ἐν Ἡρακλείῳ στρατόπεδον, τὸ ὑποῖον ἐγένετο πρακτικώτα-
τον πολεμικὸν σχολεῖον ἐν μέρει εἰς τὸν στρατὸν μας. Ἴσως
τινὲς προκρετήρησαν ἐλλείψεις τινὰς ὡς πρὸς τοὺς κανόνας τῆς
τακτικῆς ἢ τῆς στρατηγικῆς, ἀλλὰ ποῦ δὲν ὑπάρχουν μικραὶ
ἐλλείψεις; Ἐπειτα πῶς δύναται τις ν' ἀπαιτήσῃ ἐντέλειαν
καθ' ὅλα εἰς στρατὸν κατὰ πρῶτον μετὰ 30 ἔτη, ἥτοι ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς τοῦ Τρέζελ, γυμνασθέντα οὕτω. Τὸ καθ' ἡμᾶς λέ-
γομεν ὅτι ὅταν τὸ σύνολον ἦτο καλὸν, καὶ μάλιστα ἄριστον,
αἱ λεπτομέρειαι, καὶ μάλιστα εἰς ψευδομάχας, εἰς οὐδὲν ὑπο-
λογίζονται. Εἶθε ὅμως αἱ περὶ τὰ καλὰ πρασπάθειαι αὐταὶ τοῦ
Κ. ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν νὰ μὴ μένωσιν ἄκαρποι, ἀλλ'
ὠφελούμενος ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐθνικὴν πρόοδον καλὴν διά-
θεσιν τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σεβαστοῦ Μονάρχου ἡμῶν
νὰ βελτιώσῃ τὸν στρατὸν μας δι' ὄλων τῶν ἀναγκαίων μέ-
σων, καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ αὐτὸν, χρεῖας τυχοῦσης, διὰ τῆς
συνδρομῆς ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ἥτις φλέγεται τοῦ
πόθου ν' ἀναδειχθῇ, ὡς οἱ πατέρες αὐτῆς ἠλευθέρωσαν καὶ ἐδό-
ξασαν τὴν Πατρίδα !!!

